

SPIS TREŚCI

Od Redaktorów	3
TEORETYCZNE PROBLEMY WYCHOWANIA	
Józef Górniewicz – Moc edukacyjna sztuki – wiara twórców i krytycyzm ekspertów	4
Paweł Piotrowski – Definiowanie charakteru wiedzy pedagogicznej oraz naczelných celów i zadań wychowania w rodzinie w popularnych poradnikach dla rodziców	12
METODY NAUCZANIA I WYCHOWANIA	
Edyta Borys – Ekspresja ruchowa jako pedagogiczny środek zmiany i wyzwolenia	20
Katarzyna Nosek-Kozłowska – Zabawa i zabawki w życiu dzieci najmłodszych w narracjach pedagoga i rodziców	25
WOKÓŁ MYŚLI O WYCHOWANIU	
Paweł Prüfer – <i>Omorphia, pulchritudo</i> – piękno. Szkice z socjologii estetyki i socjologii „wychowawczej”	30
TEORIA I PRAKTYKA PRACY SOCJALNEJ	
Magdalena Zmysłowska – Zaburzenia psychiczne osób starszych wyzwaniem dla współczesnej pracy socjalnej	39
Aleksandra L. Obrębska – Teoretyczne podstawy ujmowania marginalizacji i wykluczenia społecznego jako problemów badawczych w naukach społecznych	44
LEKTURY STARE I NOWE	
Józef Górniewicz – Aktualne wyzwania dla pedagogiki	49
Andrzej Olubiński – Młodzież w obliczu zagrożeń	50

Streszczenia artykułów w języku angielskim i polskim są zamieszczone na stronie internetowej: www.weakapit.pl

Redakcja naukowa niniejszego numeru:
Józef Górniewicz

CONTENT

From the Editors	3
THEORETICAL PROBLEMS OF EDUCATION	
Józef Górniewicz – The educational power of art – the faith of the creators and the criticism of experts	4
Paweł Piotrowski – Definition of a pedagogical knowledge, and the main tasks and aims of family upbringing in the content of the popular parents' guides	12
EDUCATION AND SOCIALIZATION METHODS	
Edyta Borys – Movement expression as a pedagogical tool for life change and sense of freedom	20
Katarzyna Nosek-Kozłowska – Entertainment and toys in the life of toddlers as perceived by pedagogues and parents	25
AROUND THE PEDAGOGICAL THOUGHT	
Paweł Prüfer – <i>Omorphia, pulchritudo</i> – beauty. Sketches on the sociology of aesthetics and “educational” sociology	30
THEORY AND PRACTICE OF SOCIAL WORK	
Magdalena Zmysłowska – Mental disorders of the elderly as a challenge for contemporary social work	39
Aleksandra L. Obrębska – Theoretical foundations for the recognition of marginalisation and social exclusion as research problems in the social sciences	44
OLD & NEW READINGS	
Józef Górniewicz – Current challenges for pedagogy	49
Andrzej Olubiński – Youth facing threats	50

Polish and English versions of abstracts are available here: www.weakapit.pl

Wersja papierowa czasopisma jest wersją pierwotną, w której w ostatnim numerze z danego roku publikowana jest lista recenzentów (bez wskazania opiniowanych tekstów, zgodnie z procedurą określoną przez Ministerstwo Edukacji i Nauki dla czasopism objętych oceną parametryczną). Lista recenzentów z lat poprzednich jest zamieszczona na stronie internetowej: www.weakapit.pl

WYCHOWANIE NA CO DZIEŃ Czasopismo założone w 1993 roku przez Toruńską Fundację Edukacyjną przy UMK „Copernicus”

Rada Naukowa: Andrzej Olubiński (przewodniczący), Zlatica Bakošová (Słowacja), Jaroslav Balvín (Czechy), Olga Chyžna (Ukraina), Ihor Dobriansky (Ukraina), Tomáš Dohnal (Czechy), Józef Górniewicz, Anna Hudecová (Słowacja), Helena Kalábová (Czechy), Mirosław Kowalski, Blahoslav Kraus (Czechy), Mária Machalová (Słowacja), Tatiana Matulayová (Czechy), Katia Mitowa (USA), Aleksander Nalaskowski, Małgorzata Orłowska, Krzysztof Piątek, Erich Petlák (Słowacja), Paweł Prüfer, Andrzej Radziejewicz-Winnicki, Jacek Szczepkowski, Bogusław Śliwerski, Wiesław Theiss, Mykola Zymomyra (Ukraina)

Redakcja: Jan Adam Malinowski (redaktor naczelny), Tomasz Biernat, Jadwiga Jastrzęb, Anna M. Kola (redaktor językowy), Małgorzata Kowalik-Olubińska, Tomasz Kruszewski, Katarzyna Kuziak, Janina Malinowska (redaktor językowy), Ryszard Mikulski (redaktor techniczny), Karol Orłowski (redaktor statystyczny), Paweł Sobierajski, Katarzyna M. Wasilewska-Ostrowska (sekretarz redakcji)

Od Redaktorów

TEORETYCZNE PROBLEMY WYCHOWANIA

Józef Górniewicz

Moc edukacyjna sztuki – wiara twórców i krytycyzm ekspertów

Streszczenie: W artykule analizuję różnorodne funkcje sztuki, w tym jej moc edukacyjną. Przez stulecia twórcy sztuki wierzyli w moc sprawczą swoich dzieł, wierzyli w zmianę człowieka. Współczesne wydarzenia wojenne na Ukrainie każą raczej wątpić w to, że sztuka czyni człowieka lepszym.

Słowa kluczowe: Sztuka, edukacja, moc dzieła artystycznego, sprawczość sztuki

*

Paweł Piotrowski

Definiowanie charakteru wiedzy pedagogicznej oraz naczelnych celów i zadań wychowania w rodzinie w popularnych poradnikach dla rodziców

Streszczenie: Artykuł omawia wyniki analizy losowo wybranych popularnych poradników wychowawczych dla rodziców. Kategoriami analizy były obecne w ich treści definicje (teorie) źródeł i charakteru wiedzy pedagogicznej, naczelnego celu wychowania w rodzinie oraz kluczowych kompetencji wychowawczych rodziców. Okazuje się, że w zakresie niektórych z tych kategorii nie występują między analizowanymi tekstami istotne różnice.

Słowa kluczowe: poradnictwo, pedagogika rodziny, wychowanie w rodzinie, kompetencje wychowawcze rodziców, style rodzicielskie, poradnik dla rodziców, świadomość wychowawcza rodziców

METODY NAUCZANIA I WYCHOWANIA

Edyta Borys

Ekspresja ruchowa jako pedagogiczny środek zmiany i wyzwolenia

Streszczenie: W prezentowanym opracowaniu pragnę przyjrzeć się obecności ciała w szkole, temu jako ono funkcjonuje i czy rzeczywiście umiejętność „odwieszenia” własnej cielesności jest warunkiem nie tylko przetrwania, ale i edukacyjnego powodzenia. Korzystam ze swojej wiedzy pedagogicznej oraz wiedzy z zakresu psychoterapii tańcem i ruchem. Na podstawie refleksji studentek wczesnej edukacji, z którymi prowadziłam zajęcia z zastosowaniem metod angażujących ciało i ruch snuję rozważania dotyczące tego jakie jakości ruchowe wg R. Labana są w szkole możliwe, dostępne a jakie zakazane czy też niewskazane. Jakości ruchowe są związane z określonymi dyspozycjami i możliwościami. W związku z tym informacja o tym z jakich jakości można korzystać w szkole, a z jakich nie, jest ważną informacją na temat instytucji szkoły. To co jest ciekawe i ważne to to, że studentki odkrywały i badały instytucję szkoły, poprzez pracę z ciałem ruchem oraz rozwijając świadomości ciała.

Słowa kluczowe: szkoła, edukacja formalna, ciało, jakości ruchowe, świadomość ciała

*

Katarzyna Nosek-Kozłowska

Zabawa i zabawki w życiu dzieci najmłodszych w narracjach pedagoga i rodziców

Streszczenie: Zabawa jest naturalną aktywnością w życiu człowieka, charakterystyczną przede wszystkim dla wieku dziecięcego. Towarzyszą jej zabawki. Te dwa atrybuty dzieciństwa umożliwiają dzieciom gromadzenie nowych doświadczeń, dają możliwość odkrywania rzeczywistości, ale także poznawania siebie. Celem niniejszego tekstu jest eksploracja współczesnego świata zabawek i zabaw niemowlęcych i dzieci młodszych – do 2 roku życia. Tekst został stworzony w oparciu o wyniki badań empirycznych, które są prezentowane na łamach artykułu w sposób wybiórczy.

Słowa kluczowe: zabawa, zabawki, dziecko, dzieciństwo.

WOKÓŁ MYŚLI O WYCHOWANIU

Paweł Prüfer

***Omorphia, pulchritudo* – piękno. Szkice z socjologii estetyki i socjologii „wychowawczej”**

Streszczenie: Piękno stanowi wartość nie tylko o charakterze estetycznym. Może być również kategorią podlegającą analizie socjologicznej. W niniejszym artykule podjęto taką właśnie próbę: naszkicowania zagadnienia piękna, którego przejawy można także odnajdywać w społeczeństwie (piękno bytu społecznego tkwiące – na przykład – w idei ładu). Jednostka „wytwarzająca” piękno jest także jego „konsumentem”. Ludzie wykazują się inklinacją ku pięknu. Podejmują próby edukowania i socjalizowania innych ku tej wartości. Głównym jednak źródłem i przestrzenią ujawniania się piękna jest sztuka (malarstwo, rzeźba). W artykule przedstawiono także próbę dyskursu o pięknie w odniesieniu do fresku Michała Anioła „Stworzenie Adama”.

Słowa kluczowe: piękno, społeczeństwo, sztuka, malarstwo, rzeźba, socjologia, wychowanie, socjalizacja

TEORIA I PRAKTYKA PRACY SOCJALNEJ

Magdalena Zmysłowska

Zaburzenia psychiczne osób starszych wyzwaniem dla współczesnej pracy socjalnej

Streszczenie: Osoby starsze stanowią coraz liczniejszą grupę w ogólnej liczbie ludności Polski, która wymagać będzie stworzenia optymalnego systemu wsparcia, uwzględniającego możliwości seniorów oraz trudności w ich codziennym funkcjonowaniu. Szczególnego znaczenia nabiera problematyka zaburzeń psychicznych osób starszych, które mają tendencję do nasilania się wraz z wiekiem. Przewiduje się, że kwestia zdrowia psychicznego będzie jednym z głównych problemów społecznych wymagających pilnego rozwiązania. Celem artykułu jest ukazanie założeń senioralnej pracy socjalnej, przedstawienie problematyki zaburzeń psychicznych osób starszych oraz próba nakreślenia nowych zadań dla pracy socjalnej.

Słowa kluczowe: osoby starsze, zaburzenia psychiczne, senioralna praca socjalna

*

Aleksandra L. Obrębska

Teoretyczne podstawy ujmowania marginalizacji i wykluczenia społecznego jako problemów badawczych w naukach społecznych

Streszczenie: Artykuł prezentuje przekrojowy opis teoretycznego ujmowania marginalizacji i wykluczenia społecznego, w rozumieniu nauk społecznych. Stanowi próbę ujęcia w zwięzłym opracowaniu najważniejszych aspektów powyższych zjawisk, występujących w społeczeństwie. Rozważania w nim zawarte rozpoczynają kontekst źródeł marginalizacji i wykluczenia, przechodząc przez objawy tych problemów społecznych a kończąc na ich skutkach. Artykuł odnosi się do postrzegania marginalizacji i wykluczenia w społeczeństwie, w grupach społecznych, jak również samych jednostkach. Zgłębia wpływ oddziaływań społecznych, stygmatyzacji na procesy społeczne, przyczyniające się do zjawisk marginalnych. Poszerza i porządkuje wiedzę, o zjawiskach marginalizacji i wykluczenia społecznego. Zwraca, również uwagę na działania i znaczenie państwa oraz polityki społecznej, jako elementów mających, ważne znaczenie dla omawianych problemów

Słowa kluczowe: marginalizacja, wykluczenie, problemy społeczne, stygmatyzacja, społeczeństwo, ubóstwo, system społeczny

LEKTURY STARE I NOWE

Józef Górniewicz

Aktualne wyzwania dla pedagogiki

(Recenzja: *Wyzwania pedagogiczne w XXI wieku. Z zagrożenia społeczne – edukacja – terapia. Tom jubileuszowy z okazji 35-lecia pracy naukowej Profesor Anny Nowak, Maciej Bernasiewicz, Monika Noszczyk Bernasiewicz (red.), Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Toruń 2022, ISBN 978-83-66951-20-4, ss. 392.)*

*

Andrzej Olubiński

Młodzież w obliczu zagrożeń

(Recenzja: Mariusz Z. Jędrzejko, Dariusz Sarzała, Wojciech Piestrzyński, *Zagrożone dorastanie i bezpieczeństwo młodzieży. Konteksty ryzyka i profilaktyki*, Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Toruń – Józefów 2022, ISBN 978-83-63955-91-5, ss. 248.)